

TIYATRODA MUHSİN ERTUĞRUL

Ozdemir NUTKU

Türk tiyatrosuna çağdaş düzeye getirmekte çok yönlü çalışmalarıyla ün yapan ve «Çağdaş Türk Tiyatrosunun Babası» diye anılan Muhsin Ertuğrul, sahneye ilk kez 2 ağustos 1909 günü çıktı. 1911'den itibaren Fransa'ya, Almanya'ya, İsveç'e ve Sovyet Rusya'ya giden sanatçı, oralarda Avrupa'nın en ünlü oyuncular ve yönetmenleri ile birlikte çalışmıştır. Örneğin, Max Reinhardt, Meyerhold, Stanislavski gibi büyük yönetmenlerin yanısıra, Mounet-Sully, Sarah Bernhardt, Albert Bassermann, Rejane, Guitry gibi tiyatro tarihine geçmiş oyuncularla bulunmuştur. 1914 yılında, Darübedayi'nin kurulması için Fransa'dan çağrılan ünlü yönetmen Andre Antoine, onu Şehzadebaşı'nda bir tiyatrodan oynarken görmüş ve Darübedayi'ye yardımcı öğretmen olarak almıştır. Sanatçı o sırada yirmi iki yaşındaydı. Darübedayi'nin başına atanmadan önce örnek tiyatro toplulukları kurarak sanatçının en ilginç ve etkili çalışmalarından biri 1924/5 döneminde Şehzadebaşı'ndaki Ferah sahnesinde ortaya çıkmıştır. İlk kez gerçek bir halk

TIYATRONUN BÜYÜK USTASI DR. MUHSİN ERTUĞRUL

tiyatrosu yapısını içeren bu topluluk özellikle halka, askerlere ve öğrencilere çok ucuz gösteriler düzenlemiştir.

1927/8 döneminde, Darübedayi'nin başına geçirilen Muhsin Ertuğrul, Türk tiyatrosuna en büyük hizmetlerini bundan sonra yapmıştır. Sanatsallık, çalışma disiplini, kolektif çalışma bu dönemden sonra Türk tiyatro uygulamasının temel ilkelerinden biri oldu. 1930 yılın

da «Darübedayi» dergisini çıkartmaya başlayan sanatçı, gazete ve çeşitli dergi yazılarıyla tiyatronun önemini halk arasında yaymaya başladı. Bu sırada «Tiyatro Meslek Okulu»nun açılmasına öncülük eden sanatçı, 1931 sonunda tiyatroya olan hizmetlerinden ve başarılı bir Faust uygulamasından ötürü Almanların «Goethe» madalyasını aldı. 1935 yılının son baharında önceden tasarladığı çocuk tiyatrosu'nu açtı. Böylece, Türkiye tarihindeki ilk çocuk tiyatrosu resmen kurulmuş oldu. Ertesi yıl Ankara Devlet Konservatuarına öğretmen olarak çağrılan sanatçı, 1947'de «Tatbikat Sahnesi'nin başına geçti. Konservatuarın «tekerdecesu» olan yere, bugün «Küçük Tiyatro» olarak bilinen sahneyi yaptırdı ve «Küçük Tiyatro» dergisinin yayımına geçti. 1949'da Devlet Tiyatrosu ve Operasına Genel Müdür olarak atanışında seyirci sayısını artırabilmek için indirimli ve taksitli çabona düzenini getirdi. 1951'de İstanbul'da Küçük Sahneyi kurdu. 1954'te Ankara'da semt tiyatrolarını hizmete açtı ve bölgelerdeki semt tiyatrolarını tasarımı üzerinde çalışmaya başladı. Ve bu tasarının ilk örnekleri olarak «Aydın Şehir Tiyatrosu»nu, «İzmir Devlet Tiyatrosu»nu, «Bursa Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu»nun açılmalarına ön ayak oldu. 1959'da İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun başına geçince, burada gecekondular bölgesindeki de kapsayan bir semt tiyatroları programını gerçekleştirdi.

Sanatçı, üniversite düzeyinde tiyatro eğitimi düşüncesini Türkiye'de ortaya atan ilk kişidir. Sayılamayacak kadar çok katkıları arasında en önemilerinden biri yerli oyun yazarlarını yetiştirmesidir. Ayrıca genç ve dinamik sanatçılar onun yanında yetişmiştir. Muhsin Ertuğrul devrimci, halkçı, uzak görüşlü ve çok seyrek gelen, dünya çapında değerli olan bir «tiyatro adamı»dır. 70. sanat yılı'nda Ege Üniversitesinin ona vermiş olduğu «doktor» unvanı, sanat dünyasında olduğu kadar bilim dünyasında da onun önemini anlatan bir simgedir. 87 yaşının gençliğini sürerken yitirdiğimiz bu büyük adam, dikkatle irdelendiğinde yalnızca tiyatro alanında değil kültür yaşamımızın çeşitli alanlarında her zaman en ön de yer almış bir ulu önderdir.

